

Wynagradzanie odpowiedzialnego rybołówstwa przez zapewnianie pierwszeństwa w dostępie do łowisk

Środowisko morskie to dobro wspólne, stąd w interesie publicznym leży zagwarantowanie, by działania wpływające na stan jego zasobów rybnych i całego ekosystemu były zarządzane w rozsądny sposób. W ramach zreformowanej Wspólnej Polityki Rybackiej (WPRyB) ci, którzy łowią w najbardziej zrównoważony sposób powinni otrzymać pierwszeństwo w dostępie do łowisk.

Postulowana polityka

OCEAN2012 proponuje, by dostęp do zasobów rybnych oraz odpowiednia zdolność połowowa (ilość i rodzaj) były ustalane w oparciu o zespół przejrzystych kryteriów dla zrównoważonych środowiskowo i społecznie praktyk, zapewniając pierwszeństwo w dostępie tym podmiotom prowadzącym działalność w sektorze rybołówstwa, które spełniają między innymi poniższe kryteria:

- korzystają z bardziej selektywnych metod połowu, narzędzi połowowych i praktyk, zapewniając niski poziom przyłowu i mały wpływ na środowisko morskie;
- używają statków i metod połowu zużywających mniej energii w przeliczeniu na tonę złowionych ryb;
- zapewniają więcej miejsc pracy, o wyższym standardzie, pod warunkiem, że ma to mały wpływ na środowisko. Warunki pracy muszą być zgodne z odpowiednimi standardami międzynarodowymi, przede wszystkim z Konwencją MOP dotyczącą pracy w sektorze rybołówstwa z 2007 roku¹; oraz
- spełniały dotąd odpowiednie zasady Wspólnej Polityki Rybackiej.

Opis sytuacji

Jednym z głównych elementów WPRyB jest określenie sposobu regulacji dostępu do połowów. W 1983 roku, wraz z przyjęciem pierwszej WPRyB, Wspólnota Europejska wprowadziła zasadę relatywnej stabilności, która ustanowiła sztywne kryterium przyznawania uprawnień do połowu wśród Państw Członkowskich na podstawie historycznych rejestrów połowów. Zasada relatywnej stabilności ogranicza ponadto dostęp w granicach strefy 12 mil, pozostawiając uprawnienie do zarządzania rybołówstwem w ramach tej strefy nadbrzeżnym Państwom Członkowskim. Podczas wprowadzania zasady relatywnej stabilności, jej głównym celem było zapobieżenie konfliktom o przyznawane kwoty oraz zapewnienie sektorowi rybołówstwa stabilnego dostępu do połowianych zasobów.

¹ <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C188>

Obecnie uznaje się powszechnie, że relatywna stabilność stała się siłą napędową przetowienia. W sytuacji, gdy Państwa Członkowskie często dążą do utrzymania historycznych narodowych kwot połowowych zamiast wspierać naukowe doradztwo i odbudowę zubożonych zasobów rybnych, system jest coraz bardziej zagrożony. Tak zwane „skakanie za kwotami” polegające na tym, że statki rybackie rejestrują się w innym Państwie Członkowskim, by korzystać z przyznanych mu kwot, stało się powszechnym przykładem omijania przepisów relatywnej stabilności. Tymczasem kilka europejskich krajów rybackich wzywa do zwiększonej elastyczności w wymianie kwot pomiędzy Państwami.

Reforma systemu przyznawania kwot, przeobrażenie rybołówstwa

OCEAN2012 wspiera stanowisko Komisji Europejskiej, żeby relatywna stabilność stanowiła zachętę dla Państw Członkowskich do przedłożenia krótkoterminowych interesów gospodarczych nad dobro wspólne.

Komisja proponuje częściowe odejście od relatywnej stabilności na rzecz ogólnoeuropejskiego rynku zbywalnych praw połowowych. OCEAN2012 wierzy, że stopniowe odchodzenie od obecnego systemu przyznawania kwot i zastąpienie go systemem przyznającym dostęp w oparciu o zestaw kryteriów środowiskowych i społecznych daje większe szanse na osiągnięcie zrównoważonych połowów, bardziej równomiernego przyznawania dostępu do zasobów rybnych oraz kulturę przestrzegania obowiązujących przepisów w UE. W skrócie, dostęp do połowów powinien być przyznawany tym, którzy w największym stopniu przyczyniają się do osiągnięcia kluczowych celów WPRyB.

Określenie kryteriów

Kryteria dostępu razem z celami i harmonogramem ich wdrażania powinny zostać ustanowione wspólnie przez Radę Ministrów ds. Rybołówstwa i Parlament Europejski zaraz po tym, jak te organy uzgodnią długoterminowe cele zarządzania takie jak: zakładany poziom liczebności zasobów rybnych, szybkość odbudowy uszczuplonych zasobów i inne

OCEAN2012 wierzy, że stopniowe odchodzenie od obecnego systemu przyznawania kwot i zastąpienie go systemem przyznającym dostęp w oparciu o zestaw kryteriów środowiskowych i społecznych daje większe szanse na osiągnięcie zrównoważonych połowów

znaczące aspekty dotyczące środowiska morskiego (patrz Dokument Informacyjny 3 – Zapewnienie dobrego systemu politycznego).

Decyzje w sprawie przyznawania praw dostępu do zasobów, zostałyby wówczas podjęte dla każdego łowiska na poziomie zdecentralizowanym (regionalnym, narodowym i lokalnym, w zależności od łowiska) w ramach centralnie ustalonych limitów. Stopniowe wprowadzanie systemu przez władze narodowe i lokalne w rozsądnych granicach czasowych da podmiotom prowadzącym działalność w sektorze rybołówstwa szansę na adaptację. Muszą zostać stworzone także zachęty w celu wsparcia przeobrażenia – na przykład przyznawanie pierwszeństwa w dostępie tym inicjatywom, które wzmacniają środowiskowe i społeczne zrównoważenie działań połowowych. Większa odpowiedzialność musi iść w parze z jasnymi i wymiernymi celami oraz rygorystyczną kontrolą i egzekwowaniem postanowień.

Przyznawanie pierwszeństwa w dostępie do łowisk społecznościom lokalnym

Podmioty prowadzące działalność w sektorze rybołówstwa w lokalnych społecznościach rybackich na danym obszarze, które spełniają kryteria dostępu, powinny otrzymać pierwszeństwo w dostępie do łowisk. Strony zainteresowane rybołówstwem spoza danego obszaru, po spełnieniu kryteriów, bybyby uprawnione do ubiegania się o dostęp, jeśli wykażą, że ich działania rybackie będą korzystne dla danego obszaru. Taki zdecentralizowany proces decyzyjny zapewni bezpieczeństwo miejsc pracy i wzmocni lokalne społeczności rybackie. Będzie wymagał dobrego systemu politycznego, przejrzystości i odpowiedzialności.

Ograniczenie dostępu w strefach nadbrzeżnych

Obecnie istniejąca derogacja strefy przybrzeżnej powinna zostać wzmocniona poprzez zarezerwowanie, a gdzie to właściwe, rozszerzenie strefy 12 mil dla działań rybackich

na małą skalę, niegroźnych dla środowiska naturalnego, zrównoważonych społecznie i zapewniających ważny kulturowy i gospodarczy wkład do społeczności lokalnych. Strefa przybrzeżna ma kluczowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej mórz. Jest ona jednocześnie najintensywniej eksploatowaną i najbardziej zanieczyszczoną strefą morską. Jest zatem niezmiernie ważne, by poddać wszystkie działania w strefie przybrzeżnej surowym kryteriom ochrony.

Rozważne podejście do indywidualnych zbywalnych kwot połowowych (ITQ)

OCEAN2012 jest zaniepokojony faktem, że pewne narzędzia zarządzania oparte na prawach dostępu, szczególnie ITQ, mogą marginalizować sektor połowów na małą skalę. Przyjęcie podejścia opartego na prawach do zarządzania rybołówstwem przy użyciu mechanizmów alokacji opartych na rynku, w kształcie proponowanym przez Komisję, ma dalekoosiężny wpływ na połowy na małą skalę i może prowadzić do koncentracji własności praw dostępu i innych, niepożądanych efektów gospodarczych i społecznych.

Nawet w ramach systemu, w którym ITQ odnoszą się tylko do rybołówstwa przemysłowego, istnieje ryzyko marginalizacji sektora połowów na małą skalę w przypadku, gdy obie grupy mają dostęp do tych samych zasobów – prawo własności takie jak ITQ, z przypisaną sobie wartością pieniężną, może z czasem zdobyć dominację nad innymi prawami dostępu, gdy konieczne będą dalsze restrykcje w dostępie. Ponadto pojawiają się poważne problemy związane z przeobrażeniem dóbr publicznych w własność prywatną – dlatego tak ważne jest, by nie doszło na stałe i bezwarunkowo.

Jeśli europejski system przyznawania dostępu na bazie rynku zostanie wprowadzony, wówczas zbywalne prawa lub kwoty powinny zostać na równi poddane kryteriom środowiskowym i społecznym w celu określenia rybaków, którzy otrzymają prawo dostępu, a którzy - w oparciu o regularne kontrole zgodności - je stracą.

OCEAN2012 to koalicja organizacji zmierzających do takich zmian w europejskiej Wspólnej Polityce Rybackiej, które położą kres nadmiernym połowom, niszczylielskim praktykom połowów i umożliwią sprawiedliwe i równomierne korzystanie ze zdrowych zasobów ryb.

Koalicja OCEAN2012 została zainicjowana i jest koordynowana przez Pew Environment Group będącą agendą d/s ochrony przyrody fundacji the Pew Charitable Trusts - organizacji pozarządowej mającej na celu położenie kresu nadmiernym połowom ryb w oceanach świata.

Członkami założycielskimi OCEAN2012 są: Coalition for Fair Fisheries Arrangements, The Fisheries Secretariat, **nef** (new economics foundation), Pew Environment Group oraz Seas at Risk.